

308. BEVALLIG, AANVALLIG.

Wat een aangename indruk maakt.

Bevallig geeft meer het bezit van liefelijke hoedanigheden te kennen.

Bij aanvallig staat de indruk, die deze hoedanigheden op een ander maken, op de voorgrond.

Een bevallig kind kan ons koud laten; een aanvallig kind trek ons onweerstaanbaar tot zich.

Wat is zij toch schoon! hoe bevallig hare houding.

Het lief aanvallig kind, dat in het meigroen speelt.

309. BEVELEN, GELASTEN, GEBIEDEN.

Iemand zijn wil te kennen geven.

Bevelen drukt uit, dat men anderen, vooral die in onze dienst staan, zegt wat zij doen moeten.

Gelasten sluit een last of een opdracht in, gegeven door iemand, die als heer en meester over anderen te gebieden heeft, of gezag over hen oefent, of in bepaalde omstandigheden het recht heeft een ander een last op te dragen, die deze verplicht is te volbrengen. Soms duidt het ook op een bevel, waarvan het niet zeker is, of het wel zal uitgevoerd worden.

Gebieden is als machthebber spreken en bevelen wat er gedaan moet worden; het doet dus onvoorwaardelijke gehoorzaamheid verwachten.

De generaal beval de terugtocht. De officier beveelt en de soldaten gehoorzamen.

Toen zij eindelijk te Rome waren gekomen, gelastte de Paus hun, zich naar Egypte te begeven. Over de aard van deze dienst zal ik niet spreken, tenzij de koning het mij later gelasten mocht. De boswachter gelastte de houtdief het gestolene af te geven.

Gij hebt het recht om te gebieden, zeide de rentmeester met droeve gelatenheid. Ik wil niet langer verzoeken, waar ik gebieden kan.

310. BEVESTIGEN, VERZEKEREN, STAVEN, BEKRACHTIGEN, BEZEGELEN.

Aan een gezegde, een verklaring, enz. meer geloofwaardigheid bijzetten.

Bevestigen is zeggen, beweren, dat iets zó is als iemand anders gezegd of vragend onderstelt heeft.

Verzekeren is iets met klem verklaren, waar maken door het afleggen van een gelijkkluidende verklaring.

Staven is door het aanvoeren van bewijzen, aantonen dat iets zo is als beweerd wordt.

Bekrachten en bezegelen is een verklaring of overeenkomst bevestigen, haar volledige kracht geven, door er op enigszins plechtige wijze zijn zegel of zijn goedkeuring aan te hechten.

De tiiding wordt door andere boodschappers bevestigd. Mama had niet willen eten, hadden de kinderen gezegd en Montaine bevestigde zulks.

Hij verzekerde mij, dat hij onschuldig was. Iemand iets op zijn eer verzekeren.

Verscheiden voorbeelden, in vroegere en latere tijden, hebben die verzekering gestaafd. Latere onderzoekingen hebben hun berichten bijna in alle opzichten gestaafd.

Nu moest het verdrag nog goedgekeurd of bekrachtigd worden door de keizer. De koning sluit en bekrachtigt alle verdragen met vreemde mogendheden.

Hij heeft zijn overtuiging met de dood bezegeld. Hij bezegelde zijn woorden met een aanaanschakeling van vloeken en eden.

311. BEVOLKT, VOLKRIJK.

Bevolkt is een plaats, een streek, een gebied, voorzien van volk, van personen die er wonen of verblijf houden.

Volkrijk is een plaats, een gebied, waar de inwoners talrijk zijn.

Van al de provinciën van België is Luxemburg de minst bevolkte.

Brussel is de volkrijkste stad van ons land.

312. BEVORDEREN, HELPEN, BIJDRAGEN.

Meewerken, dat iemand zijn doel bereikt of iets zijn doel nader komt.

Bevorderen drukt de bijgedachte uit, dat de medewerking geschiedt om het doel zo goed en zo spoedig mogelijk te bereiken.

Helpen is een ander het werk verlichten door het met hem samen te doen, zijn kracht met die van een ander verenigen; hierbij wordt minder gelet op de uitslag.

Bijdragen is bij de reeds gebruikte middelen nog een ander voegen en aldus tot iets min of meer bevorderlijk zijn.

Ik ben verplicht uw geluk te bevorderen. Op alle wijzen moet dus de vorst de studie der rechtswetenschap bevorderen.

Heeft iemand u bij dat werk geholpen? Zij hielp altijd aan de was.

Een statistiek, welke tot de verbittering der gemoederen niet weinig bijdroeg. Het tekenen draagt bij tot ontwikkeling van 't schoonheidsgevoel.

313. BEVRIEZEN, STOLLEN.

Overgaan van een vloeibare massa in vaste toestand door verlies van warmte.

Bevriezen gebeurt wanneer de warmtegraad daalt beneden het vriespunt.

Bij stollen behoeft dit niet het geval te zijn.

Water bevriest bij 0 graden Celcius. In koude landen bevriest het water des winters en stolt tot ijs.

De vorst deed de wateren stollen. Gesmolten boter stolt.

314. BEWAREN, BEHOEDEN, BESCHERMEN, BESCHUTTEN, BEVEILIGEN.

Zorgen, dat iets geen schade lijdt.

Bewaren en behoeden worden alleen gebruikt als er gevaar dreigen kan; de drie andere werkwoorden gebruikt men, als er werkelijk gevaar dreigt.

Bewaren is zorgen, dat iets ongeschonden blijft, dat schadelijke invloeden er dus niet op kunnen werken.

Behoeden is sterker: het onderstelt bovendien dat men op zijn hoede is en de aan onze zorg toevertrouwde zaak voortdurend in het oog houdt.

Beschermen en beschutten duiden aan, dat er een middel, nl. een scherm en een schut gebruikt wordt om het gevaar af te wenden; dit wordt geplaatst tussen het bedreigde en hetgeen bedreigt.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

